TRIBUNALENS DOM (åttonde avdelningen)

den 24 mars 2011 *

I mål T-377/06,

Comap SA, Paris (Frankrike), inledningsvis företrätt av advokaterna A. Wachsmann och C. Pommiès, därefter av advokaterna A. Wachsmann och D. Nourissier, och slutligen av advokaterna A. Wachsmann och S. de Guigné,

sökande,

mot

Europeiska kommissionen, företrädd av A. Nijenhuis och V. Bottka, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaten N. Coutrelis,

svarande,

angående en talan om delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2006) 4180 av den 20 september 2006 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i

* Rättegångsspråk: franska.

EES-avtalet (Ärende COMP/F-1/38.121 – Rörkopplingar) och om nedsättning av det bötesbelopp som sökanden ålagts genom nämnda beslut,

meddelar

TRIBUNALEN (åttonde avdelningen)

sammansatt av ordföranden M.E. Martins Ribeiro samt domarna N. Wahl (referent) och A. Dittrich,

justitiesekreterare: handläggaren T. Weiler,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 februari 2010,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten och det angripna beslutet

1 Genom beslut K(2006) 4180 av den 20 september 2006 om ett förfarande enligt artikel 81 [EG] och artikel 53 i EES-avtalet (Ärende COMP/F-1/38.121 – Rörkopplingar) (sammanfattning i EUT L 283, 2007, s. 63, nedan kallat det angripna beslutet)

konstaterade Europeiska gemenskapernas kommission att flera företag hade överträtt artikel 81.1 EG och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Företagen hade under olika perioder mellan den 31 december 1988 och den 1 april 2004 deltagit i en enda, komplex och fortlöpande överträdelse av gemenskapens konkurrensregler i form av ett antal konkurrensbegränsande avtal och samordnade förfaranden på marknaden för rörkopplingar av koppar och legeringar av koppar. Kartellen omfattade hela EES. Överträdelsen omfattade fastställande av priser, överenskommelser om prislistor, rabatter och prisnedsättningar samt avtal om genomförandemekanismer för prishöjningar. Vidare omfattade överträdelsen uppdelning av nationella marknader och kunder, utbyte av affärsmässiga uppgifter samt deltagande i regelbundna möten och andra kontakter för att främja överträdelsen.

2 Sökanden i målet, Comap SA, som tillverkar rörkopplingar av koppar, och det bolag som vid den aktuella tidpunkten var Comaps moderbolag, Legris Industries SA, återfinns bland de bolag som det angripna beslutet riktar sig till.

3 Den 9 januari 2001 informerade Mueller Industries Inc. (ett annat bolag som tillverkar rörkopplingar av koppar) kommissionen om att det fanns en kartell inom rörkopplingsbranschen och i andra besläktade branscher på kopparrörsmarknaden och uttryckte en önskan om samarbete med kommissionen enligt kommissionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) (nedan kallat 1996 års meddelande om samarbete) (skäl 114 i det angripna beslutet).

4 Den 22 och den 23 mars 2001 genomförde kommissionen en undersökning rörande kopparrör och rörkopplingar av koppar. Med tillämpning av artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 1962, 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8), vidtogs oanmälda inspektioner hos flera företag (skäl 119 i det angripna beslutet).

5 Till följd av dessa första kontroller beslutade kommissionen i april 2001 att dela upp undersökningen rörande kopparrör i tre separata ärenden, nämligen COMP/E-1/38.069 (VVS-rör av koppar), COMP/F-1/38.121 (rörkopplingar) och COMP/E-1/38.240 (industrirör) (skäl 120 i det angripna beslutet).

6 Den 24 och 25 april 2001 genomförde kommissionen ytterligare oanmälda inspektioner hos Delta plc, som är huvudbolaget i en internationell ingenjörskoncern och vars avdelning ”Engineering” består av flera rörkopplingstillverkare. Dessa inspektioner omfattade endast rörkopplingar (skäl 121 i det angripna beslutet).

7 Med början i februari/mars 2002 skickade kommissionen till berörda parter flera skrivelser med begäran om upplysningar med tillämpning av artikel 11 i förordning nr 17 och sedan artikel 18 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1) (skäl 122 i det angripna beslutet).

8 I september 2003 ansökte IMI plc om att få omfattas av 1996 års meddelande om samarbete. Denna ansökan följdes av ansökningar från Delta-koncernen (mars 2004) och FRA.BO SpA (juli 2004). Den senaste ansökan om förmånlig behandling inlämnades i maj 2005 av Advanced Fluid Connections plc (skälen 115–118 i det angripna beslutet).

9 I ärende COMP/F-1/38.121 (rörkopplingar) inledde kommissionen den 22 september 2005 ett överträdelseförfarande. Kommissionen antog därvid ett meddelande om invändningar som bland annat delgavs sökanden (skälen 123 och 124 i det angripna beslutet).

10 Den 20 september 2006 antog kommissionen det angripna beslutet.

11 I artikel 1 i det angripna beslutet konstaterade kommissionen att sökanden hade överträtt bestämmelserna i artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet mellan den 31 januari 1991 och den 1 april 2004.

12 För denna överträdelse ålade kommissionen i artikel 2 g i det angripna beslutet Legris Industries att betala böter på 46,8 miljoner euro. Sökanden ålades solidariskt betalningsansvar för 18,56 miljoner euro av detta belopp.

13 Vid fastställandet av varje företags böter tillämpade kommissionen den metod som föreskrivs i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 [KS] (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade 1998 års riktlinjer).

14 När det först gäller fastställandet av böternas utgångsbelopp utifrån överträdelsens allvar, gjorde kommissionen bedömningen att det var fråga om en mycket allvarlig överträdelse på grund av överträdelsens art och geografiska räckvidd (skäl 755 i det angripna beslutet).

15 Kommissionen fann vidare att de berörda företagen skilde sig åt i betydande utsträckning. Kommissionen behandlade därför företagen på olika sätt, och grundade sig därvid på företagens relativa betydelse (bestämd utifrån företagens marknadsandelar) på den relevanta marknaden. Mot denna bakgrund delade kommissionen in de berörda företagen i sex kategorier (skäl 758 i det angripna beslutet).

16 Sökanden placerades i den fjärde kategorin. För denna kategori fastställdes böternas utgångsbelopp till 14,25 miljoner euro (skäl 765 i det angripna beslutet).

17 På grund av den tid som sökanden deltog i överträdelsen (det vill säga 13 år och 2 månader) höjde kommissionen sedan bötesbeloppet med 130 procent (skäl 775 i det angripna beslutet). Detta ledde till att utgångsbeloppet för böterna fastställdes till 32,7 miljoner euro (skäl 777 i det angripna beslutet).

18 Vidare fann kommissionen att det fortsatta deltagandet i överträdelsen efter kommissionens inspektioner utgjorde en försvårande omständighet som motiverade en höjning med 60 procent av grundbeloppet för sökandens böter (skäl 785 i det angripna beslutet).

19 Med tillämpning av taket på 10 procent med avseende på böter som påförs med stöd av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 satte kommissionen ned sökandens böter till 18,56 miljoner euro.

Förfarandet och parternas yrkanden

20 Sökanden har väckt förevarande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 14 december 2006.

21 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (åttonde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet. Som processledande åtgärder enligt artikel 64 i förstainstansrättens rättegångsregler förelade rätten sökanden och kommissionen att besvara vissa skriftliga frågor. Parterna besvarade dessa frågor den 19 november 2009 respektive den 26 november 2009.

22 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens frågor vid förhandlingen den 4 februari 2010.

23 Sökanden har yrkat att tribunalen ska

— ogiltigförklara det angripna beslutet såvitt kommissionen ålagt sökanden böter för andra perioder än tiden mellan december 1997 och mars 2001,

— ändra artiklarna 1 och 2 i det angripna beslutet, genom att sätta ned de böter som ålagts sökanden, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

24 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska

— ogilla talan, och

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

25 Vid förhandlingen preciserade sökanden, efter en fråga från tribunalen, att det inte bestreds att Comap deltagit i kartellen under perioden 1995–1997.

Rättslig bedömning

26 De grunder sökanden har åberopat kan delas in i två grupper. Den första gruppen består av grunder gällande hur länge sökanden deltagit i överträdelsen. Den andra gruppen består av grunder avseende beräkningen av böterna.

Hur länge sökanden deltog i överträdelsen

Parternas argument

27 Sökanden har bestritt att bolaget deltagit i kartellen under tiden efter kommissionens undersökningar på plats i mars 2001. Sökanden har även gjort gällande att den påstådda överträdelsen inte pågick mellan september 1992 och december 1994 (det vill säga 27 månader) och att omständigheter som hänför sig till tiden före december 1994 således är preskriberade.

– Tiden efter mars 2001

28 Efter att ha erinrat om rättspraxis avseende bevisbördan och vilken bevisning som krävs har sökanden gjort gällande att kommissionen sagt emot sig själv vad gäller påståendet att överträdelsen pågick efter det att inspektioner företagits hos vissa konkurrenter i mars 2001. Sökanden har hänvisat till skäl 590 i det angripna beslutet i vilket kommissionen uppgav att den konkurrensbegränsande samverkan efter mars 2001 (och åtminstone fram till och med juni 2003) ”gick in i en mindre intensiv fas, med begränsade kontakter” samtidigt som kommissionen i skäl 600 i det angripna beslutet påstod att fram till april 2004 ”hade deltagarna inte genomfört något nytt system eller någon ny form för samordnandet”, och detta trots att det i det angripna beslutet inte finns någon hänvisning till European Fittings Manufacturers Association (EFMA, Europeiska organisationen för tillverkare av rörkopplingar) – vilken utgör det ”nav” kring vilket de konkurrensbegränsande förfaranden som kommissionen klandrat organiserades – för tiden efter april 2001.

29 Enligt sökanden togs samtliga kontakter mellan de aktuella konkurrenterna under denna period endast mellan två företag åt gången, med undantag för kontakterna i samband med mötena med logistikkommittén i organisationen Fédération française des négociants en appareils sanitaires, chauffage, climatisation et canalisations (FNAS), vilka var helt legitima eller sporadiska sammankomster som gällde geografiska områden vilka inte har något samband med de alleuropeiska arrangemang som fanns under den föregående tidsperioden. Vidare var de personer som var inblandade i dessa kontakter inte inblandade under den föregående tidsperioden, och framför allt bygger uppgifterna om dessa kontakter endast på de påstådda bevis som FRA.BO har inkommit med, samt officiella protokoll från de möten som FNAS organiserade och ledde.

30 I det angripna beslutet gjorde kommissionen skillnad mellan tre olika grupper av omständigheter, närmare bestämt de bilaterala kontakterna med FRA.BO, händelsen på mässan i Essen (Tyskland) och mötena med FNAS logistikkommitté. Enligt sökanden finns det inget samband mellan dessa tre.

31 Vad gäller de bilaterala kontakterna med FRA.BO har sökanden för det första gjort gällande att de påståenden som finns i FRA.BO:s ansökan om förmånlig behandling är ogrundade. De är oprecisa och saknar stöd och/eller är inte trovärdiga mot bakgrund av den reella situationen såsom denna har beskrivits av sökanden samt i de handlingar som sökanden inkommit med som svar på meddelandet om invändningar och dess yttranden av den 20 februari och 15 mars 2006.

32 Vidare har sökanden hävdat att dessa bilaterala kontakter var legitima på industriella och affärsmässiga grunder. Sökanden har hänvisat till korsvisa leveranser som motiverade sådana kontakter liksom till precisa sifferuppgifter angående detta för perioden 2001–2005, vilka sökanden nämnde i sitt svar på meddelandet om invändningar.

33 Sökanden var dessutom i kontakt med FRA.BO angående ett eventuellt industriellt samarbete, då FRA.BO ville sälja en del av sitt överskott av rörkopplingar av koppar och gasbehållare från sin fabrik Meteor, som ligger i Lyonregionen (Frankrike), vilket föranledde såväl ett antal telefonsamtal som direktkontakter.

34 Det förekom också upprepade kontakter på grund av att FRA.BO önskade lansera en ny typ av rörkoppling på den europeiska marknaden, en ”rörkoppling för både vatten och gas”. Denna nya sorts rörkoppling har redan godkänts i Italien. Europeiska organisationen för standardisering (CEN) hade emellertid av säkerhetsskäl avslagit en ansökan om att detta godkännande skulle gälla ”hela Europa”. FRA.BO kontaktade därför sina konkurrenter för att försöka ta fram ett gemensamt material till stöd för denna typ av rörkoppling och bedriva lobbyverksamhet i Bryssel (Belgien). Även om FRA.BO inte lyckades i sitt uppsåt orsakade detta kontakter. Kontakterna den 4 och 5 juni 2003 mellan P. (FRA.BO) och Le. (som arbetade för sökanden) ska bedömas mot denna bakgrund.

35 Slutligen anser sökanden att FRA.BO:s påståenden, såsom de återgetts av kommissionen, inte är styrkta. Sökanden har bestritt FRA.BO:s påstående att Comap i samband med ett telefonsamtal mellan Le. och P. den 5 februari 2004 i förväg underrättade FRA.BO om Comaps beslut avseende priser för år 2004 vad gällde Frankrike och Spanien och dess grekiska dotterbolag. Sökanden har betonat att det grekiska dotterbolagets prishöjningar hade offentliggjorts den 12 januari 2004 och således var allmänt tillgängliga vid tidpunkten för detta telefonsamtal. Vad gäller Frankrike var prishöjningarna för rörkopplingar av koppar 14 procent under 2004, och inte 8 procent som FRA.BO har hävdat. I övrigt höjde sökanden priserna med 2,5 procent i Spanien år 2004, vilket inte alls stämmer med FRA.BO:s påstående om att sökanden hade sagt att inga prishöjningar skulle göras där.

36 Sökanden har vidare hävdat att kommissionen i skäl 514 i det angripna beslutet lagt sökanden till last de mest vaga omständigheter som fanns i FRA.BO:s yttranden genom att nämna ”möten i samband med industrimässor och på flygplatser”. Sökanden har uttryckt kritik mot att FRA.BO inte har gett något konkret exempel på konkurrensbegränsande informationsutbyte. Det enda mötet mellan representanter för FRA.BO och sökanden skedde i samband med en mässa i Padua (Italien) i april 2003, och under detta möte omnämndes situationen på den italienska marknaden endast i allmänna termer. Sökanden anser att FRA.BO:s påståenden, i avsaknad av styrkande bevisning och med beaktande av deras extremt vaga karaktär, inte kunde godtas av kommissionen och användas som bevisning mot sökanden.

37 Vad gäller mässan i Essen har sökanden gjort gällande att kommissionen, såvitt avser oplanerade möten, i syfte att visa att överträdelsen fortsatte efter år 2001 och vilken geografisk räckvidd den hade, har hänvisat till en kontakt mellan K. (anställd hos sökanden) och H. (IBP Ltd) i samband med nämnda mässa den 18 mars 2004. Sökanden har hävdat att mötet inte var av konkurrensbegränsande karaktär och inte kan

kopplas till händelser före mars 2001 samt att sökanden vid tidpunkten för detta möte var väl medveten om sina konkurrensrättsliga skyldigheter.

38 Sökanden har erinrat om att enligt vad IBP angett bad K. att H. skulle ge K. upplysningar om hur IBP:s prispolicy i Tyskland utvecklades. Enligt sökanden var denna diskussion i själva verket bara en del av Comaps bevakning av konkurrenterna och berodde på att sökanden från sina kunder fått höra att IBP planerade att höja sina priser. Dessutom gav H. bara ett ytterst vagt svar på frågan från K., utan någon som helst uppgift om med hur många procent priserna skulle höjas eller när höjningen skulle genomföras – trots att detta datum var nära förestående. IBP:s nya prislista publicerades knappt tio dagar efter nämnda konversation. Dessutom fanns det inget bilateralt informationsutbyte mellan H. och K. Av IBP:s uppgifter framgår inget om att K. skulle ha gett några upplysningar till H.

39 Sökanden har understrukit att detta möte i samband med mässan i Essen var en tillfällig, bilateral kontakt som inte var av konkurrensbegränsande art. Eftersom förekomsten av några enstaka bilaterala kontakter i ett globalt konkurrenssammanhang inte är tillräckligt för att visa att en konkurrensbegränsande samverkan är fortlöpande borde kommissionen i sin utredning ha bortsett från det oplanerade mötet i Essen. Enligt sökanden finns det under alla omständigheter inget som visar på en avsikt att samordna sökandens och IBP:s beteenden på marknaden eller på en gemensam vilja till ett visst beteende på den tyska marknaden i mars 2004. Bortsett från det faktum att ett företags påståenden i en ansökan om förmånlig behandling har ett lågt bevisvärde, har sökanden påpekat att det inte finns minsta bevisning i kommissionens utredning för att konkurrensreglerna åsidosatts vad gäller den tyska marknaden i mars 2004.

40 Sökanden har även påpekat att det samtal som det hänvisas till i IBP:s förklaringar inte har något direkt samband med den konkurrensbegränsande samverkan som

avses i kommissionens beslut. Enligt sökanden skedde inget konkurrensbegränsande utbyte av information efter kommissionens undersökningar på plats i mars 2001. Det vore konstlat att påstå att det finns ett ”samband mellan kärnan i det [angripna] beslutet och ett kort samtal i gångarna på en mässa”. Detta samtal hade för övrigt inte något att göra med EFMA och prisstrukturen i Europa och ägde rum mellan två personer som inte påstås ha deltagit i de tidigare omtvistade förfarandena. Dessutom ägde detta samtal rum mer än tre år efter det att förfarandena hade upphört, till följd av kommissionens undersökningar. Sökanden har hävdat att kommissionen gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning när den påstått att den med hänvisning till denna helt obetydliga händelse har visat att det finns ett samband med den tidigare överträdelsen.

41 Sökanden har även anfört att dess verkställande direktör B. den 16 mars 2004 sände en skrivelse till FNAS för att ta avstånd från det ”opassande uttryckssätt” som använts vid mötet den 20 januari 2004 och FNAS logistikkommittés telefonkonferens den 16 februari 2004. Detta avståndstagande visar att sökanden inte hade någon avsikt att delta i konkurrensbegränsande informationsutbyten.

42 Vad gäller FNAS logistikkommitté har sökanden hävdat att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning, grundade sig på oriktiga sakomständigheter och gjorde en oriktig bedömning när den fann att de möten med FNAS logistikkommitté som nämns i skälen 522–526 i det angripna beslutet hade ett konkurrensbegränsande syfte, vilket gör det möjligt att koppla ihop dem med händelser som inträffade före kommissionen undersökningar på plats i mars 2001. Sökanden har påpekat att de ämnen som togs upp på dessa möten hade mycket lite med den påstådda ”paneuropeiska konkurrensbegränsande samverkan” att göra, vilken skulle ha organiserats med utgångspunkt i EFMA:s möten och vilken utgör kärnan i det angripna beslutet. Sökanden har i andra hand påpekat att motiveringen till det angripna beslutet är motstridigt eftersom kommissionen i detta har uteslutit ansvar för FNAS och dess medlemmar (grossister), av vilka vissa satt med i logistikkommittén, men inte för sökanden. Sökanden har påpekat att det var FNAS som organiserade dessa möten och upprättade protokollen. Den omständigheten att FNAS inte har bötfällts i egenskap av forum för

deltagarna i den påstådda konkurrensbegränsande samverkan visar enligt sökanden att det inte finns tillräcklig bevisning för den påstådda överträdelsen.

43 Efter att ha förklarat FNAS syfte och organisation har sökanden preciserat att mötena i FNAS logistikkommitté hölls helt öppet, tvärtemot vad som gäller för händelserna före undersökningarna i mars 2001, vilket således står i strid med kommissionens påpekande i skäl 548 i det angripna beslutet enligt vilket sådan konkurrensbegränsande samverkan som den aktuella vanligen sker i det fördolda, att mötena äger rum i hemlighet och att den vidhängande dokumentationen hålls till ett minimum.

44 Sökanden har även bestritt kommissionens argument att mötena i FNAS logistikkommitté gällde hela Europa. Inte i något av protokollen från dessa möten finns uppgifter som tyder på att de kan ha handlat om något annat än frågan om förpackningen av rörkopplingar av koppar i Frankrike. Om paralleller drogs med situationen i andra länder var detta uteslutande som exempel och inte för att ändra förpackningen av rörkopplingar i dessa andra länder.

45 Vad gäller de aktuella mötena har sökanden preciserat att det framgår av protokollet från det första mötet i FNAS logistikkommitté den 25 juni 2003 att såväl grossister som tillverkare uttryckte oro över nedgången på marknaden och att grossisterna bad tillverkarna att ändra sina förpackningar för att uppnå större konkurrenskraft jämfört med övriga distributionssätt, som till exempel postorder. Tillverkarna oroade sig då över vilken inverkan på deras kostnader införandet av denna nya sorts förpackningar skulle medföra. Dessa diskussioner hade inte på något sätt en konkurrensbegränsade karaktär.

46 Ovanstående gällde också för det andra mötet, vilket hölls den 15 oktober 2003.

47 Vad gäller mötet den 3 november 2003 gällde detta huvudsakligen förhandlingen mellan grossisterna och de franska tillverkarna om vilka varor förpackningen skulle ändras för. I motsats till vad Oystertec plc påstått, påståenden som kommissionen upprepat, rörde det sig enligt sökanden inte på något sätt om att tillverkarna försökte bestämma priserna för rörkopplingar av koppar inom Europeiska unionen.

48 Vad gäller mötet den 20 januari 2004 och telefonkonferensen den 16 februari 2004 har sökanden understrukit sin kraftiga reaktion på två ”oövertänkta uttalanden” som gjorts av La. (sökandens representant i FNAS logistikkommitté). Det första uttalandet gjordes under mötet den 20 januari 2004 när La. nämnde en ”merkostnad på 13 procent (i stället för de 10 procent som ursprungligen förutsågs)” och det andra, som framgår av protokollet från telefonkonferensen den 16 februari 2004, gällde omnämnandet av en höjning med 5 procent av återförsäljarpriserna i april 2004. Sökanden tog avstånd från denna typ av informationsutbyten, först vid ett möte med FNAS ordförande den 3 mars 2004 och därefter genom en skrivelse till FNAS. Enligt sökanden utgör denna skrivelse enligt rättspraxis ett öppet avståndstagande. Denna skrivelses ordalydelse var inte heller otydlig, tvärtemot vad kommissionen har påstått, och skrivelsen skickades skyndsamt ut till alla FNAS medlemmar.

49 Sökanden har i sin replik ifrågasatt vissa av de datum som finns i den kronologiska översikt som kommissionen har tagit fram i samband med sitt svaromål. Enligt sökanden gäller dessa datum inte bolaget och bör därför inte beaktas.

– Tiden mellan 1992 och 1994

50 Sökanden har gjort gällande att det för en period som åtminstone sträcker sig mellan den 10 september 1992 och den 13 december 1994, det vill säga 27 månader, inte finns någon bevisning för att Comap gjort sig skyldigt till konkurrensbegränsande beteenden. Detta avbrott på 27 månader gav således upphov till preskription.

51 Vad gäller telefaxmeddelandet av den 14 juni 1993 angående sökandens prislista för den period som inleddes den 1 juli 1993, vilket kommissionen åberopat i skäl 218 i det angripna beslutet, har sökanden gjort gällande att det inte finns någon bevisning som visar att IMI hade tagit del av denna lista innan den sändes ut till sökandens kunder. För det första hade den redan tryckts före detta datum, och för det andra hade den redan skickats ut till kunderna, inför sitt ikraftträdande.

52 Sökanden har även påpekat att EFMA hade fyra sammanträden under denna period utan att kommissionen har påstått att konkurrensbegränsande möten eller så kallade ”Super-EFMA-möten” ägde rum i samband med de officiella mötena.

53 Sökanden anser dessutom att det framgår av det angripna beslutet att Comap under den aktuella perioden agerade som en självständig konkurrent på marknaden och inte på något sätt följde några beslut om någon sorts samordning med konkurrenterna. Med hänvisning till punkterna 71–77 i förstainstansrättens dom av den 14 oktober 2004 i mål T-56/02, Bayerische Hypo- und Vereinsbank mot kommissionen (REG 2004, s. II-3495), har sökanden hävdat att den slutsats som drogs i det målet är tillämplig i detta mål vad gäller den aktuella perioden. Till stöd för detta argument har sökanden anfört att telefaxmeddelandet från Mueller Industries till Viega GmbH & Co. KG av den 12 maj 1992, som åberopats av kommissionen i skäl 217 i det angripna beslutet, meddelandet från P. (IMI Italia), som nämns i skäl 221 i detta beslut, och

telefaxmeddelandet från IMI:s grekiska distributör av den 6 september 1994, som nämns i skäl 229 i detta beslut, visar att bolaget agerat som en självständig konkurrent.

54 Mot bakgrund av att bolaget inte kan lastas för något konkurrensbegränsande beteende för perioden mellan den 10 september 1992 och den 13 december 1994 har sökanden hävdat att kommissionen inte har iakttagit de bestämmelser som är tillämpliga vad gäller avbrott av överträdelse och preskription. Sökanden har hänvisat till rättspraxis enligt vilken kommissionen för att visa att den påstådda överträdelsen är fortlöpande måste presentera ”bevisning som avser omständigheter som ligger tillräckligt nära i tiden”. Ett avbrott på 27 månader mellan två möten där sökanden var med kan inte anses ligga ”tillräckligt nära i tiden” i den mening som avses i förstainstansrättens dom av den 7 juli 1994 i mål T-43/92, Dunlop Slazenger mot kommissionen (REG 1994, s. II-441). På grund av avbrottet i den påstådda överträdelsen borde kommissionen, åtminstone, ha konstaterat att det gick mer än fem år mellan slutet på den första perioden, den 10 september 1992, och inledningen av kommissionens undersökning år 2001 till följd av den första ansökan om förmånlig behandling, vilken lämnades in av Mueller Industries den 9 januari 2001.

55 Kommissionen anser att talan inte kan bifallas såvitt avser denna grund.

Tribunalens bedömning

56 Beträffande bevisningen för en överträdelse av artikel 81.1 EG erinrar tribunalen inledningsvis om att kommissionen ska förebringa exakt och samstämmig bevisning till styrkande av dess fasta övertygelse om att överträdelsen har begåtts (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 28 mars 1984 i de förenade målen 29/83 och 30/83, CRAM och Rheinzink mot kommissionen, REG 1984, s. 1679, punkt 20). Om rätten anser att det föreligger tvivelsmål ska detta gynna det företag

som det beslut i vilket överträdelsen konstaterats är riktat till. Rätten kan således inte fastställa att kommissionen styrkt att den aktuella överträdelsen förelegat om denna fråga enligt rätten fortfarande är föremål för tvivel, särskilt i samband med talan om ogiltigförklaring av ett beslut om påförande av böter (förstainstansrättens dom av den 25 oktober 2005 i mål T-38/02, Groupe Danone mot kommissionen, REG 2005, s. II-4407, punkt 215).

57 Det följer vidare av fast rättspraxis att varje del av den bevisning som kommissionen företett inte nödvändigtvis måste motsvara dessa kriterier med avseende på varje del av överträdelsen. Det är tillräckligt att en samlad bedömning av alla de indicier som institutionen åberopat motsvarar detta krav (se förstainstansrättens dom av den 8 juli 2004 i de förenade målen T-67/00, T-68/00, T-71/00 och T-78/00, JFE Engineering m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. II-2501, punkt 180 och där angiven rättspraxis).

58 Det är dessutom vanligt att sådan verksamhet som följer av konkurrensbegränsande avtal bedrivs i det fördolda, att mötena äger rum i hemlighet och att den vidhängande dokumentationen hålls till ett minimum. Även om kommissionen upptäcker handlingar som uttryckligen bekräftar att aktörer har haft otillåten kontakt med varandra, såsom mötesprotokoll, är dessa vanligtvis fragmentariska och spridda, varför det ofta visar sig vara nödvändigt att rekonstruera vissa detaljer med hjälp av slutledning. I de flesta fall måste därför förekomsten av ett konkurrensbegränsande förfarande eller avtal härledas ur ett antal sammanträffanden och indicier som när de beaktas tillsammans och när annan hållbar förklaring saknas kan utgöra bevis för att en överträdelse av konkurrensreglerna har skett (domstolens dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. I-123, punkterna 55–57, och av den 25 januari 2007 i de förenade målen C-403/04 P och C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries och Nippon Steel mot kommissionen, REG 2007, s. I-729, punkt 51).

59 Uttalanden som görs inom ramen för förfarandet för förmånlig behandling är viktiga. Dessa uttalanden som någon gör i egenskap av företrädare för ett bolag har ett

icke försumbart bevisvärde, eftersom de medför stora rättsliga och ekonomiska risker (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 57 nämnda målet JFE Engineering m.fl. mot kommissionen, punkterna 205 och 211, och domen i det ovan i punkt 58 nämnda målet Sumitomo Metal Industries och Nippon Steel mot kommissionen, punkt 103). Ett uttalande från ett företag som misstänks ha deltagit i en kartell vars riktighet bestritts av flera andra misstänkta företag kan emellertid inte anses utgöra tillräcklig bevisning för att de sistnämnda har gjort sig skyldiga till överträdelsen, om detta inte stöds av annan bevisning (se domen i det ovan i punkt 57 nämnda målet JFE Engineering m.fl. mot kommissionen, punkt 219 och där angiven rättspraxis).

60 Vad gäller överträdelsens varaktighet är detta ett rekvisit för begreppet överträdelse enligt artikel 81.1 EG, varför bevisbördan för att styrka denna åvilar kommissionen. De ovannämnda principerna är tillämpliga även i detta avseende (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 21 september 2006 i mål C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, REG 2006, s. I-8725, punkterna 94–96). Enligt rättspraxis fordras dessutom att kommissionen, när bevisning saknas som gör det möjligt att direkt fastställa överträdelsens varaktighet, åtminstone ska stödja sig på bevisning som hänför sig till omständigheter som ligger tillräckligt nära i tiden för att det rimligen ska kunna antas att överträdelsen fortsatt oavbrutet mellan två exakta dagar (förstainstansrättens dom av den 16 november 2006 i mål T-120/04, Peróxidos Orgánicos mot kommissionen, REG 2006, s. II-4441, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

– Tiden efter mars 2001

61 Det kan konstateras att sökanden inte har bestritt att bolaget deltog i kartellen före kommissionens inspektioner i mars 2001.

62 Det bör även påpekas att de händelser som kommissionen har klandrat sökanden för, närmare bestämt deltagandet i mötena i FNAS, kontakterna mellan sökanden och FRA.BO och de kontakter som togs i samband med mässan i Essen, inte i sig själva bestritts av sökanden. Däremot har sökanden bestritt att dessa händelser har varit av konkurrensbegränsande natur och att de ingår i en enda, komplex och fortlöpande överträdelse för tiden före mars 2001.

63 Det ska även noteras att sökanden har ifrågasatt trovärdigheten i FRA.BO:s uttalanden.

64 Tribunalen ska därför pröva huruvida beteendena efter kommissionens inspektioner i mars 2001 ska anses utgöra konkurrensbegränsande kontakter och om dessa gör det möjligt att dra slutsatsen att en och samma överträdelse förlängts.

65 Vad för det första gäller de bilaterala kontakterna framgår det av FRA.BO:s uttalanden i dess ansökan om förmånlig behandling och av viss skriftlig bevisning som FRA.BO inkom med under det administrativa förfarandet att konkurrenterna fortsatte att utbyta känsliga uppgifter efter kommissionens inspektioner.

66 Den bevisning som åberopats mot sökanden består av förteckningar över telefonsamtal från FRA.BO och några handskrivna anteckningar i en kalender tillhörande P. (FRA.BO).

67 Sökanden har hävdat att det rörde sig om legitima kontakter, vilka bland annat gällde de korsvisa leveranser, ett projekt avseende industriellt samarbete och en av FRA.BO önskad gemensam strategi gentemot CEN vad gällde godkännandet av en typ av rörkoppling. Detta ändrar dock inte det faktum att utbyte av känsliga uppgifter,

samordning av priser och prishöjningar har skett. Dessutom saknas bevisning avseende den aktuella perioden till stöd för sökandens argument, såsom fakturor eller ordersedlar. I samband med repliken bifogade sökanden för första gången ett antal fakturor avseende korsvisa leveranser. Bortsett från att detta processuellt sett var för sent kan det konstateras att dessa handlingar endast gäller tiden efter år 2004.

68 Det kan vidare konstateras att kommissionen inte enbart har utgått från FRA.BO:s uttalanden. Det framgår nämligen av handskrivna anteckningar som P. (FRA.BO) gjort, att sökanden vid mötet den 5 juni 2003 med FRA.BO diskuterade de priser som IBP tillämpade i Frankrike, vilket saknade samband med frågan om godkännandet av den nya rörkopplingstypen. Det framgår även av handskrivna anteckningar i P:s kalender angående ett telefonsamtal den 5 februari 2004 att de beräknade prishöjningarna i Frankrike och Grekland behandlades. I motsats till vad sökanden har påstått ändrar den omständigheten att de verkliga höjningarna kan ha skilt sig från dem som nämns i P:s kalender inte det faktum att dessa två företag utbytte uppgifter om sina priser.

69 Vad gäller mötet mellan H. (IBP) och sökandens företrädare i samband med mässan i Essen den 18 mars 2004 framgår det av H:s uttalanden att H. svarade på en prisrelaterad fråga och att IBP hade planerat en prishöjning i slutet av mars 2004. Sökanden har inte visat att dessa uppgifter redan var allmänt tillgängliga eller att IBP:s officiella skrivelse angående denna prishöjning skickades ut först den 30 mars 2004. Oavsett om denna kontakt var en engångsföreteelse eller ej kan det således konstateras att kontakten rörde prispolitiken på den tyska marknaden.

70 Argumentet att detta informationsutbyte inte var av konkurrensbegränsande karaktär på grund av att det rörde sig om envägskommunikation eller på grund av att sökanden redan själv hade beslutat att höja priserna är inte relevant. Enligt rättspraxis krävs det inte att informationsutbytet är ömsesidigt för att principen om självständigt agerande på marknaden ska ha åsidosatts. Det framgår i detta hänseende av rättspraxis att spridningen av känsliga uppgifter undanröjer osäkerheten angående en konkurrents framtida handlande och därmed, direkt eller indirekt, påverkar informationsmottagarens strategier (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 23 november 2006 i mål C-238/05, Asnef-Equifax och Administración del Estado, REG 2006, s. I-11125, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

71 Vad vidare gäller sökandens deltagande i FNAS möten framgår det bland annat av protokollen från dessa möten att prisrelaterade frågor, såsom försäljningsmarginalerna och prishöjningarna på rörkopplingar, diskuterades på mötena i FNAS logistikkommitté.

72 Det bör i detta sammanhang påpekas att det i protokollet från mötet den 25 juni 2003 hänvisas till konkurrenternas överenskommelse enligt vilken ”det eftersträvade målet minst bör vara att säkerställa att priserna stabiliseras”. Det framgår av protokollet från den 15 oktober 2003 att Aquatis France SAS, IBP och sökanden tillhandahöll andra tillverkare upplysningar om hur deras försäljning fördelade sig mellan olika varukategorier och angående deras marginaler. Vid mötet den 3 november 2003 utbyttes upplysningar angående framtida prishöjningar. Det framgår också av protokollet från den 20 januari 2004 att La. efter viss diskussion föreslog att ”tillverkarna underrättar sina kunder om en möjlig prishöjning på 6 procent på grund av ökade råvarukostnader för att testa marknadens reaktion och samtidigt sänka förpackningskostnaderna”. I protokollet anges att ”[d]enna ökning av råvarukostnaderna måste få genomslag på hela varusortimentet” och att ”styckepriset för nya förpackningar [således bör] höjas med 5,3

eller 5,4 procent". Efter detta möte ägde en telefonkonferens rum den 16 februari 2004 under vilken varje tillverkare gav sin syn på den föreslagna prishöjningen.

73 Även om diskussionerna med leverantörerna angående deras begäran om en förändring av förpackningarna inte hade några konsekvenser ur konkurrensrättslig synpunkt, och en sådan begäran medförde ökade tillverkningskostnader, kvarstår dock faktum att en samordning angående hur stor andel som leverantörerna skulle bära eller hur stor del av kostnaderna som tillverkarna skulle bära inte i sig är utan effekt på marknaden. Detta är en fråga som ett företag bör lösa på ett självständigt sätt. Samma sak gäller försäljningsmarginalerna och prishöjningarna avseende rörkopplingar.

74 Vad gäller frågan om vilken geografisk räckvidd diskussionerna vid FNAS möten hade bör följande påpekas. Tvärtemot vad kommissionen fann i skälen 575 och 584 i det angripna beslutet rörde nämnda diskussioner bara den franska marknaden. Det framgår inte någonstans i protokollen från dessa möten att de även gällde "Spanien, Italien, Förenade kungariket, Tyskland och den europeiska marknaden i allmänhet". Det kan därför konstateras att deltagandet i FNAS möten inte hade några alleuropeiska effekter. Det faktum att FNAS möten hölls mellan företrädare för företag verksamma i hela Europa, såsom kommissionen påpekat, föranleder ingen annan bedömning.

75 Vad gäller skrivelsen av den 16 mars 2004 från sökandens verkställande direktör till FNAS ordförande, vilken enligt sökanden utgör ett öppet avståndstagande från de överträdelser som begicks vid mötet den 20 januari 2004 och vid telefonkonferensen den 16 februari 2004 med FNAS logistikkommitté, vid vilka bland annat La. medverkat, erinrar tribunalen om att det framgår av rättspraxis att begreppet öppet avståndstagande såsom ansvarsbefriande faktor ska tolkas restriktivt (se förstainstansrättens

dom av den 5 december 2006 i mål T-303/02, Westfalen Gassen Nederland mot kommissionen, REG 2006, s. II-4567, punkt 103 och där angiven rättspraxis).

76 Det framgår av rättspraxis att det meddelande som syftar till att öppet ta avstånd från ett konkurrensbegränsande beteende ska vara klart och otvetydigt, så att de andra deltagarna i kartellen klart förstår det berörda företagets avsikter (domstolens dom av den 19 mars 2009 i mål C-510/06 P, Archer Daniels Midland mot kommissionen, REG 2009, s. I-1843, punkt 120).

77 I detta fall kan det konstateras att sökandens verkställande direktör formulerat sig alltför allmänt i sin skrivelse till FNAS ordförande för att skrivelsen ska anses utgöra ett öppet avståndstagande. Skrivelsen ger således endast uttryck för farhågor angående de prisrelaterade diskussioner som kan ha ägt rum mellan deltagarna och innehåller därutöver bara en erinran om sökandens interna policy vad gäller konkurrensrättsliga frågor, samt, i samband med detta, en begäran riktad till FNAS ordförande att vidta åtgärder för att undvika sådana konkurrensbegränsande förfaranden, utan att ens nämna att sådana förfaranden faktiskt hade ägt rum och att denna skrivelse hängde samman med att sökandens representant hade tagit initiativ till samordning av priserna.

78 Det kan dessutom konstateras att denna skrivelse för det första endast var adresserad till FNAS ordförande och att sökanden inte skickat några ”vidimerade kopior” till de andra deltagarna.

79 För det andra innehåller denna skrivelse inte någon begäran riktad till FNAS. Det faktum att skrivelsen skickades den 7 april 2004 till medlemmarna i FNAS logistikkommitté, på FNAS initiativ, tillsammans med ett svar på denna skrivelse från FNAS ordförande av den 31 mars 2004, i vilket erinrades om målet för den arbetsgrupp som

inrättats inom ramen för FNAS logistikkommitté, saknar betydelse för frågan huruvida sökanden har tagit avstånd från kartellen.

80 Även om det antogs att skrivelsen från sökandens verkställande direktör till FNAS ordförande kan anses vara ett öppet avståndstagande kan det noteras att denna skrivelse, i likhet med vad kommissionen har påpekat, kom fram först i slutet av den tidsperiod under vilken överträdelsen konstaterades och därför inte ger anledning att ifrågasätta vad kommissionen fastslagit angående sökandens deltagande i kartellen före den 16 februari 2004 (datumet för det sista mötet).

81 Mot bakgrund av ovanstående finner tribunalen att de klandrade beteenden som ägde rum efter kommissionens inspektioner i mars 2001 hade en konkurrensbegränsande karaktär. Tribunalen finner det även styrkt att de ägde rum.

82 Vad gäller frågan huruvida detta var en fortsättning på den överträdelse som ägde rum före mars 2001 bör det påpekas att den sistnämnda överträdelsen bestod i under flera år regelbundet anordnade multilaterala och bilaterala kontakter mellan konkurrerande tillverkare i syfte att genomföra rättsstridiga förfaranden för att på ett konstlat sätt reglera marknaden för rörkopplingar, särskilt vad gällde prisnivåerna.

83 Nämnda kontakter skedde i samband med möten som organiserades av branschorganisationer, närmare bestämt EFMA (vid de så kallade ”Super-EFMA-mötena”), vid handelsmässor, *ad hoc*-möten och bilaterala åsiktsutbyten. Initiativ till diskussioner om prishöjningar togs generellt på europeisk nivå, och resultatet av diskussionerna genomfördes på nationell nivå. Tillverkarna hade ett förfarande för samordning av

priserna för varje land och lokala arrangemang som kompletterade de uppgörelser som nåtts på europeisk nivå.

84 Även de beteenden som sökanden klandrats för efter mars 2001 bestod i kontakter i samband med möten i branschorganisationer (FNAS möten), bilaterala kontakter avseende konkurrensparametrarna och kontakter i samband med handelsmässor (mässan i Essen).

85 Eftersom syftet med de konkurrensbegränsande beteendena (det vill säga samordning av priserna) inte hade ändrats saknar den omständigheten att vissa av beteendenas särdrag eller intensitet ändrades betydelse för frågan huruvida den aktuella kartellen ska anses ha fortsatt. Det är troligt att kartellen efter kommissionens inspektioner fick en mindre strukturerad form och att intensiteten i dess verksamhet blev mer varierande. Det faktum att en kartell kan ha perioder då intensiteten i dess verksamhet varierar betyder inte att kartellen därmed kan sägas ha upphört.

86 Det kan i detta sammanhang konstateras att även om antalet deltagare minskade från nio till fyra efter inspektionerna i mars 2001 framgår det av det angripna beslutet att de fyra viktigaste deltagarna i kartellen före dessa inspektioner (det vill säga sökanden, IBP och IMI:s tidigare dotterbolag) medverkade även efter inspektionerna. På samma sätt var vissa av de personer som redan hade varit inblandade i kartellen före mars 2001 inblandade även i de beteenden efter detta datum som har kritiserats av kommissionen.

87 Vad gäller den geografiska räckvidden av denna enda och fortlöpande överträdelse är följande att säga. Trots att FNAS möten endast gällde den franska marknaden (se punkt 74 ovan) förefaller det som om de konkurrensbegränsande kontakterna efter mars 2001 också avsåg andra nationella marknader, såsom de tyska, grekiska,

spanska och italienska marknaderna, såvitt framgår av telefonkontakterna mellan sökanden och FRA.BO och av kontakten mellan sökanden och IBP i samband med mässan i Essen.

88 Med tanke på att alla deltagarna, inklusive sökanden, agerade i samma konkurrensbegränsande syfte, närmare bestämt för att kontrollera och begränsa konkurrensen på marknaden för rörkopplingar genom samordning av priser och prishöjningar samt genom utbyte av känsliga uppgifter, gjorde kommissionen en riktig bedömning när den fann att det rörde sig om en fortsättning på en tidigare överträdelse.

89 De övriga argument som sökanden har anfört till stöd för denna grund, närmare bestämt att FNAS var den som organiserade mötena och upprättade protokollen, att det angripna beslutet inte är riktat till FNAS självt och att mötena hållits helt öppet, påverkar inte denna slutsats.

90 Vad för det första gäller argumentet att det var FNAS som upprättade mötesprotokollen är detta utan betydelse då det är ostridigt att sökanden var representerad vid dessa möten. Eftersom sökanden fick ta del av dessa protokoll hade sökanden möjlighet att, antingen skriftligen eller vid påföljande möte, korrigera protokollen eller påpeka de punkter där sökanden var skiljaktig.

91 Vad för det andra gäller argumentet att beslutet inte riktas mot FNAS självt är även detta utan betydelse. Det framgår av skäl 606 i det angripna beslutet att kommissionen ansåg att ”även om det finns bevisning för att tillverkarna slutit ett avtal som de, enligt Advanced Fluid Connections, genomförde, finns det inget bevis för att FNAS

aktivt accepterade det uppdrag som tillverkarna gett organisationen eller att FNAS underlättade genomförandet av avtalet". Kommissionen gjorde således en riktig bedömning när den i skäl 607 i det angripna beslutet fann att FNAS inte hade deltagit i det aktuella avtalet och således inte hör till dem till vilka det angripna beslutet riktar sig.

92 Av ovanstående följer att talan inte kan vinna bifall såvitt avser grunden att sökanden inte deltog i kartellen efter mars 2001.

– Tiden mellan 1992 och 1994

93 Sökanden har inte bestritt de faktiska omständigheterna vad gäller bolagets deltagande i kartellen under tiden mellan den 31 december 1991 och den 10 september 1992 och ej heller vad gäller perioden mellan december 1997 och mars 2001. Vidare angav sökanden vid förhandlingen att den inte bestred deltagandet i kartellen under perioden 1995–1997. Följaktligen återstår endast att pröva det angripna beslutet i den del kommissionen slagit fast att sökanden deltog i överträdelsen under perioden mellan den 10 september 1992 och den 13 december 1994.

94 Tribunalen erinrar om att enligt artikel 25.1 i förordning nr 1/2003 gäller i fråga om kommissionens befogenhet att ålägga böter vid överträdelser av konkurrensreglerna, i princip, en preskriptionstid på fem år. I artikel 25.2 i förordning nr 1/2003 föreskrivs att "[v]id fortsatta eller upprepade överträdelser skall … tiden räknas från och med den dag då överträdelsen upphörde". Av artikel 25.3 och 25.5 i förordning nr 1/2003 framgår att preskriptionstiden avbryts av åtgärder som vidtas av kommissionen i

syfte att undersöka eller ingripa mot överträdelsen, och börjar löpa på nytt efter varje avbrott.

95 I detta fall inledde kommissionen sina undersökningar med inspektionerna den 22 mars 2001. Av detta följer att böter inte kan påföras för konkurrensbegränsande beteenden som upphörde före den 22 mars 1996. Det ska således prövas huruvida de faktiska omständigheter som åberopas i det angripna beslutet visar att sökandens deltagande i kartellen fortsatte eller hade upphört under perioden mellan den 10 september 1992 och den 13 december 1994.

96 Det kan noteras att de sammantagna bevis som åberopats till stöd för de faktiska omständigheter som nämns i skälen 214, 217, 218, 221, 224, 225, 229 och 232 i det angripna beslutet är tillräckliga för att finna att sökanden inte hade upphört att delta i kartellen under den aktuella perioden.

97 Tribunalen noterar särskilt att kommissionen i skäl 214 i det angripna beslutet har hänvisat till handskrivna anteckningar från mitten eller slutet av år 1992 i vilka sökandens namn nämns och en prislista åberopas som skulle träda i kraft i januari 1993 (för alla länder utom Frankrike) och i april 1993 (för Frankrike). På samma sätt hänvisas det i skäl 217 till ett telefaxmeddelande av den 12 maj 1993, som Mueller Industries översände till Viega, i vilket sökanden kritiserades för att inte regelmässigt respektera villkoren i det avtal sökanden var part i. Slutsatsen kan således dras att sökanden då inte hade upphört med sitt deltagande i överträdelsen. Detsamma gäller telefaxmeddelandet av den 6 september 1994, sänt från en importör/distributör till W. (IMI) (skäl 229 i det angripna beslutet), i vilket det anges att sökanden inte iakttog ”avtalen” på det sätt som förväntades.

98 Vad gäller sistnämnda punkt räcker det med att påpeka att det faktum att någon inte iakttar en konkurrensbegränsande överenskommelse inte ändrar det faktum att överenskommelsen existerar. Det kan således inte anses att sökandens deltagande i överträdelsen hade upphört under den undersökta perioden bara för att sökanden använde kartellen till sin fördel genom att inte fullt ut respektera de priser som överenskommits.

99 Medlemmarna i en kartell är fortfarande konkurrenter som var och en vid varje tidpunkt kan frestas att dra nytta av andras disciplin vad gäller att hålla de priser som bestämts i kartellen genom att sänka sina egna priser i syfte att öka sin marknadsandel, samtidigt som en relativt hög allmän prisnivå behålls. Under alla omständigheter innebär det faktum att sökanden inte fullt ut tillämpade de överenskomna priserna inte att bolaget därigenom tillämpade sådana priser som hade kunnat tas ut om det inte förelegat någon kartell (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 15 juni 2005 i de förenade målen T-71/03, T-74/03, T-87/03 och T-91/03, Tokai Carbon m.fl. mot kommissionen, ej publicerat i rättsfallssamlingen, punkterna 74 och 75).

100 Det framgår slutligen av meddelandet från P. av den 15 mars 1994, till vilket det hänvisats i punkt 221 i det angripna beslutet, att sökanden var närvarande vid de diskussioner som ägde rum den 11 respektive den 13 mars 1994 angående den italienska marknaden.

101 Även om sökanden varit frånvarande från några av de möten som påstås ha hållits mellan den 10 september 1992 och den 13 december 1994 inom ramen för kartellen, eller till och med från alla dessa möten, betyder detta inte, mot bakgrund av den aktuella kartellens särdrag, att sökanden hade dragit sig ur kartellen under denna tid. Kartellen kännetecknades av multilaterala och bilaterala kontakter, vilka skedde minst en eller två gånger per år, av *ad hoc*-kontakter samt av det faktum att det inte var ovanligt att en kartelldeltagare inte regelmässigt var med på alla möten.

102 Det kan också konstateras att sökanden inte öppet tog avstånd från kartellen. Det framgår av fast rättspraxis att om ett öppet avståndstagande inte gjorts uttryckligen får kommissionen anse att överträdelsen inte har upphört (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovan i punkt 76 nämnda förenade målen Archer Daniels Midland mot kommissionen, punkt 119 och följande punkter och där angiven rättspraxis).

103 Argumentet att sökanden avbröt sitt deltagande i överträdelsen under perioden mellan den 10 september 1992 och den 13 december 1994 kan således inte godtas.

104 Av vad som anförts ovan följer att talan inte kan vinna bifall såvitt avser denna grund.

Beräkningen av bötesbeloppet

Parternas argument

105 Sökanden har i andra hand hävdat att kommissionen inte följt bestämmelserna avseende beräkning av böter. Varken 1998 års riktlinjer eller 1996 års meddelande om samarbete har iakttagits. För det första var utgångsbeloppet för de böter sökanden ålagts oproportionerligt jämfört med utgångsbeloppet för de böter som ålagts andra företag. För det andra hade sökanden inte en ledande roll. För det tredje borde kommissionen ha anpassat böternas storlek utifrån samordningens geografiska räckvidd

och intensitet. Slutligen gjorde kommissionen fel som inte satte ned böterna trots att sökanden avstod från att bestrida en ansenlig del av kommissionens invändningar.

106 Kommissionen anser att talan inte kan bifallas såvitt avser denna grund.

Tribunalens bedömning

107 Vad gäller den första invändningen, att utgångsbeloppet var oproportionerligt, erinrar tribunalen om att kommissionen har rätt att dela upp kartellföretagen i grupper utifrån bland annat de berörda företagens marknadsandelar. Det kan noteras att kommissionen i sitt svaromål har angett att koncernen Legris Industries år 2000 hade en omsättning och en marknadsandel vad gällde rörkopplingar som var cirka tre gånger så stor som den omsättning och de marknadsandelar FRA.BO och Mueller Industries hade, två och en halv gång så stor som Flowlex Holding Ltd och mer än dubbelt så stor som Sanha Kaimer GmbH & Co. KG. Mot denna bakgrund gjorde kommissionen en riktig bedömning när den kom fram till ett utgångsbelopp för sökandens böter (14,25 miljoner euro) som var mellan två och tre gånger högre än utgångsbeloppet för ovannämnda företag (5,5 miljoner euro). Även om det i den tabell som bifogats till det angripna beslutet av sekretesskäl endast anges breda intervall för att ge en upplysning om företagens storlek och relativa betydelse, framgår det av den konfidentiella versionen av denna tabell och de uppgifter som ligger till grund för den att kommissionen har delat upp kartellens medlemmar på ett konsekvent och sakligt motiverat sätt.

108 Sökandens argument att utgångsbeloppet för dess böter under alla förhållanden är oproportionerligt, eftersom det motsvarade 77 procent av de maximala böter som sökanden kunde åläggas enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, kan inte godtas.

109 För det första erinrar tribunalen om att sökanden och dess moderbolag vid tidpunkten för de aktuella omständigheterna utgjorde ett enda företag som gjort sig skyldigt till den överträdelse som sökanden klandras för i det angripna beslutet. Kommissionen gjorde således en riktig bedömning när den utgick från fakta för detta företag vid beräkningen av utgångsbeloppet för böterna.

110 För det andra är det framför allt viktigt att utgångsbeloppet för böterna är proportionellt mot överträdelsen bedömd i dess helhet med beaktande av bland annat hur allvarlig den varit. Det ska i detta sammanhang påpekas att vid beräkningen av utgångsbeloppet för böterna är företagets omsättning inte av avgörande betydelse för att bedöma hur allvarlig överträdelsen varit. Vidare hör den aktuella överträdelsen, på grund av sin art, till de allvarligaste överträdelser som avses i artikel 81 EG, vilket enligt 1998 års riktlinjer kan medföra ett utgångsbelopp som överstiger 20 miljoner euro.

111 För det tredje kan det noteras att det tak på 10 procent av omsättningen som stadgas i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 ska tillämpas i ett av de sista stadierna av beräkningen av böterna, det vill säga efter beräkningen av böterna med hänsyn till överträdelsens allvar och varaktighet och efter det att eventuella förmildrande eller försvårande omständigheter beaktats. Tribunalen erinrar i detta sammanhang om att om flera adressater utgör ”företaget” när beslutet antas, får taket beräknas på grundval av den sammanlagda omsättningen i detta företag. Om, såsom i förevarande fall, den ekonomiska enheten har brutits upp i två olika enheter vid tidpunkten för beslutet har varje adressat däremot rätt att få taket i fråga tillämpat individuellt på sig. Denna

rätt är oberoende av tillämpningen av proportionalitetskriteriet vid beräkningen av utgångsbeloppet för böterna. Slutligen ska det erinras om att det enligt rättspraxis endast är det slutliga bötesbeloppet som inte får överstiga 10 procent av den sammanlagda omsättningen. Däremot finns det inget hinder mot att under beräkningen av böterna använda sig av ett mellanliggande belopp som överstiger denna gräns (domstolens dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkterna 277 och 278).

112 Vad gäller den andra invändningen, att sökanden inte varit ledande i kartellen utan i stället spelade en passiv eller efterföljande roll som skulle motivera en sänkning av bötesbeloppet, räcker det med att konstatera att under de 160 möten som ingick i den konkurrensbegränsande samverkan och ägde rum under perioden 1991–2001 var sökanden närvarande en gång av två, vilket sökanden själv har medgett. Förvisso följer det av rättspraxis att en av de omständigheter som kan visa att ett företag har haft en passiv roll i en kartell är det faktum att företaget har deltagit i mötena betydligt mer sporadiskt än konkurrenterna. Sökanden kan emellertid inte med framgång hävda att det antal gånger som Comap var närvarande vid mötena, åtta gånger per år, ska anses som ett ”betydligt mer sporadiskt” mötesdeltagande än övriga kartellmedlemmars och att detta således skulle vara ett uttryck för en roll som var uteslutande passiv eller efterföljande.

113 Vad gäller den tredje invändningen, att kommissionen borde ha anpassat böternas storlek utifrån samordningens geografiska räckvidd och intensitet, räcker det att konstatera att det faktum att intensiteten i kartellens aktivitet var lägre efter kommissionens inspektioner inte har någon betydelse för slutsatsen att denna kartell var mycket allvarlig och pågick under lång tid, vilket motiverar en höjning med 10 procent för varje år som överträdelsen pågick, i enlighet med 1998 års riktlinjer. Även om denna kartell till att börja med hade en begränsad geografisk räckvidd kom den dessutom senare att omfatta hela Europa. Det saknas således anledning att vad gäller höjningarna

av bötesbeloppen på grundval av överträdelsens varaktighet göra skillnad beroende på kartellens geografiska räckvidd.

114 Inte heller den fjärde invändningen kan godtas. Enligt rättspraxis är det nämligen endast befogat att sätta ned ett företags böter till följd av dess samarbete under det administrativa förfarandet när det berörda företaget har uppträtt på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa att det föreligger en överträdelse och i förekommande fall fått den att upphöra (domstolens dom av den 16 november 2000 i mål C-297/98 P, SCA Holding mot kommissionen, REG 2000, s. I-10101, punkt 36). Det framgår också av rättspraxis att en nedsättning av bötesbeloppet på grundval av 1996 års meddelande om samarbete endast är motiverad när de uppgifter som lämnats och mer allmänt det berörda företagets beteende visar att företaget verkligen samarbetat (se domen i det ovan i punkt 111 nämnda målet Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkterna 388–403, och särskilt punkt 395). Det framgår av utredningen att det i själva verket bara är sakomständigheterna under perioden december 1997–mars 2001 som sökanden inte har bestritt, det vill säga tre av de totalt mer än tretton år under vilka sökanden deltog i överträdelsen. Tribunalen erinrar i detta sammanhang om att argumenten till stöd för att sökanden inte deltog i överträdelsen efter inspektionerna eller under perioden 1992–1994 inte har godtagits. Kommissionen gjorde sig följaktligen inte skyldig till en uppenbart oriktig bedömning när den beslutade att inte ta hänsyn till att sökanden inte hade bestritt vissa av omständigheterna, i enlighet med avsnitt D i 1996 års meddelande om samarbete.

115 Av detta följer att talan inte kan vinna bifall såvitt avser denna grund.

116 Av det anförda följer att talan ska ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

117 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att sökanden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökanden har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (åttonde avdelningen)

följande:

1) Talan ogillas.

2) Comap SA ska ersätta rättegångskostnaderna.

Martins Ribeiro Wahl Dittrich

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 24 mars 2011.

Underskrifter